

Lærerveiledning

VERDEN GÅR BEDRE ENN DU TROR

Undervisningsopplegg om media og bærekraftig utvikling

VERDENS
BESTE
NYHETER

OM DETTE UNDERVISNINGSMATERIELLET

FOR

Ungdomsskole og VGS

TEMA

Framskritt innenfor global utvikling, medieframstilling, løsningsorientert journalistikk og bærekraftsmålene.

VARIGHET

Fleksibelt. Du kan velge å nytte en eller flere oppgaver, og tilpasse etter behov, kapasitet og interesse.

RELEVANTE FAG

Norsk, samfunnsfag, samfunnsvitenskap, historie, medier og kommunikasjon, mediasamfunnet, kunst og håndverk.

Nødvendige ressurser

Spesifisert nedenfor
til hver oppgave.

LÆRINGSMÅL

Eleven skal opparbeide seg kunnskap om formidling og medieframstilling av global utvikling, og reflektere rundt hvordan det påvirker vår forståelse. Videre skal eleven reflektere rundt nyhetsvaner og nyhetsvegring, og medias rolle i dette. Eleven skal også opparbeide seg kunnskap og reflektere rundt bærekraftig utvikling og bærekraftsmålene. Se også spesifikke læringsmål for hver oppgave.

SÆRSKILTE RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Relevante kompetansemål innenfor de tverrfaglige temaene «demokrati og medborgerskap» og «bærekraftig utvikling»

Bærekraftig utvikling

- Beskrive ulike dimensjoner ved bærekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir bærekraftige samfunn

Demokrati og medborgerskap

- Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår, gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer
- Bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster

Se utvalgte relevante kompetansemål for hver oppgave.

INNHold

3 INNLEDNING

4 OPPGAVE 1

Hvordan går det egentlig med verden?

6 OPPGAVE 2

Medieframstillinger og kildekritikk

8 OPPGAVE 3

Konstruktiv journalistikk og nyhetsvegring

11 OPPGAVE 4

Analyse og produksjon av sammensatt tekst

13 OPPGAVE 5

Bærekraftig utvikling og handlekraft

Bidragstere

Merethe Skårås
Peder Brende Jenssen
Anne Lange Folgen
Vilde Akselberg

Design Eli Rikter Wiborg

Verdens Beste Nyheter er et samarbeid mellom Spire, Changemaker og SAIH. Fra 2021 er det Changemaker og Press som driver prosjektet.

Denne publikasjonen er gjort mulig med støtte fra Norad.

INNLEDNING

I 2018 ble det gjennomført en **SPØRRE-UNDERSØKELSE** i Norge som tok for seg 13 ulike spørsmål om utvikling i verden. Nordmenn svarte gjennomsnittlig riktig på 2,3 spørsmål. Resultatet indikerer at nordmenn ofte svarer feil på selv enkle spørsmål om global utvikling. Resultatet tyder også på at vi tror det går mye dårligere enn det faktisk gjør. Dette gjelder både ungdommer og voksne, tilsynelatende uavhengig av bakgrunn, arbeid og bosted.

Oppdatert og nyansert kunnskap om global utvikling er grunnleggende når politiske og økonomiske avgjørelser tas. Et nyhetsbilde som i stor grad er preget dårlige nyheter kan oppleves som overveldende, og bidra til å opprettholde et unyansert verdensbilde. Nyhetsinteressen er relativt høy i Norge, men vi vet at nyhetsvegring er størst i aldersgruppen under 30 år¹.

Det er mye som går galt og i feil retning i verden dag, men det skjer også stadig framskritt som vi sjeldent hører om.

Verdens Beste Nyheter er en kampanje for å spre informasjon og kunnskap om framskritt i global utvikling gjennom konstruktiv journalistikk og formidling av gode nyheter. Les mer om Verdens Beste Nyheter [HER](#).

Med dette undervisningsmateriellet ønsker vi å skape kunnskap om globale framskritt, utfordre måten vi tenker på om verdenen vi lever i og skape engasjement for at samfunnsendring er mulig.

OM OPPGAVENE

Materiellet setter søkelys på følgende tverrfaglige temaer: demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Se særskilte relevante kompetansemål for hvilke. Oppgavene kan med fordel innebære tverrfaglig samarbeid mellom ulike fag.

Gjennom fem ulike oppgaver får elevene mulighet til å reflektere rundt sine oppfatninger om global

utvikling, diskutere nyhetsformidling og aktivt skape og analysere tekst og nyheter. Oppgavene varierer i lengde og vanskelighetsgrad, slik at man kan velge relevant nivå og tidsbruk.

Oppgavene er lagt opp som et forslag til rekkefølge hvis du ønsker å gjennomføre alle. Det er mulig å gjennomføre oppgavene hver for seg eller i en annen rekkefølge, men vi anbefaler å inkludere enten hele eller deler av oppgave 1 eller som en oppvarming til tematikken.

Oppgavene er spesifikt tilpasset fagene norsk og samfunnsfag/samfunnsvitenskap, men kan også bruke i andre fag. Relevante fag er for eksempel mediesamfunnet, medieutvikling, historie, politikk og menneskerettigheter og kunst og håndverk. Heftet «til elev» er tilpasset for å dele ut til elevene, og kan enten skrives ut eller gis digitalt. I «til elev» vil du finne nødvendige komponenter til individuelle oppgaver og gruppeoppgaver.

OM TILPASSNING

Se hver enkelt oppgave for forslag til tilpasning. Flere av oppgavene innebærer bruk av digitale verktøy, og trening av digitale ferdigheter. Hvis det ikke er mulig eller ønskelig med bruk av digitale verktøy, er det mulig å tilpasse ved å skrive ut tekster og oppgaver på forhånd eller vise innholdet på storskjerm.

Eksterne ressurser

Når det gjelder bruk av avisen «Verdens Beste Nyheter» kan den leses digitalt [HER](#), men den også bestille et klassesett av avisen. Se vår nettside for oppdatert kontaktinfo.

Vi håper du synes denne undervisningsressursen er nyttig og inspirerende. Lykke til med undervisningen!

Har du tilbakemeldinger til oss? Vi vil gjerne høre fra deg! Se vår nettside for oppdatert kontaktinfo.

¹ Trøndelag Forskning og Utvikling (2016). TFoU-rapporten 2016: 7. Bruksmangfold. En analyse av nordmenns nyhetskonsument. Trondheim: Trøndelag Forskning og Utvikling.

OPPGAVE 1

HVORDAN GÅR DET EGENTLIG MED VERDEN?

FOR

10. trinn, VGS

UTSTYR

PC/nettbrett eller penn og papir

TID

1-2 timer (45-90 min)

LÆRINGSMÅL

Lære om globale framskritt.

Reflektere over vår forståelse av utvikling og framskritt.

RELEVANTE FAG

Norsk, samfunnsfag, samfunnskunnskap

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Norsk 10.trinn

- Bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer.

Samfunnsfag 10.trinn

- Vurdere på hvilke måter ulike kjelder gir informasjon om et samfunnsfaglig tema, og reflektere over hvordan algoritmer, ensrettede kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståelsen vår.

Samfunnskunnskap Vg1/Vg2

- Drøfte sammenhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i et globalt og bærekraftig perspektiv.
- Utforske og presentere dagsaktuelle temaer eller debatter ved å bruke samfunnsfaglige metoder, kjelder og digitale ressurser, og argumentere for sine egne og andre sine meninger og verdier.

1. HÆLKLASSEUNDERVISNING

A) Fortell kort om testen og dens bakgrunn.

Den svenske uavhengige stiftelsen **GAPMINDER** arbeider med å bekjempe uvitenhet gjennom å formidle et faktabasert verdensbilde som alle kan forstå. Deres internasjonale undersøkelse ser på hvordan mennesker fra hele verden tror det går med verdens utvikling ved å stille spørsmål om temaer som helse, utdanning, levealder, fattigdom og vaksiner. Undersøkelsen har vakt stor oppmerksomhet internasjonalt.

I 2018 gjennomførte Respons Analyse på oppdrag fra Norad en tilsvarende undersøkelse i Norge basert på nettopp Gapminder-undersøkelsen. Resultatet viser at nordmenn flest tror det går mye dårligere i verden enn det faktisk gjør. Gjennomsnittlig svarte nordmenn riktig på 2,3 spørsmål av 13 spørsmål. Les mer om hvilke spørsmål som ble stilt og om hvordan undersøkelsen ble gjennomført [HER](#).

VEDLEGG 1 QUIZ

B) Gjennomfør quiz med spørsmålene fra undersøkelsen (se vedlegg 1). Dette kan gjøres på to måter:

1. Ved å bruke [MENTIMETER.COM](#). Dette krever at læreren registrerer seg som bruker og legger inn spørsmålene på forhånd.
2. Elevene deles inn i grupper og får utdelt vedlegg 1 med spørsmålene. Elevene kan diskutere spørsmålene og svarene i grupper.

2. HÆLKLASSEUNDERVISNING

VEDLEGG 2 FASIT

A) Gå gjennom fasiten (se vedlegg 2) i fellesskap.

1. Sammenlign gjerne resultatene med svarene fra den norske undersøkelsen (se vedlegg 2), og se om klassen gjør det bedre eller dårligere enn den gjennomsnittlige nordmann.
2. Diskuter deretter følgende med klassen: hva synes dere om svarene? Er det noen av svarene som overrasker dere? Hvorfor?

B) Se følgende video hvor Hans Rosling snakker om resultatene fra Gapminder-testen [HER](#)

C) Diskusjonen kan enten foregå i grupper eller i plenum.

Tilpasning kan gjøres ved å velge ut spørsmålene man finner mest relevante eller ved å dele spørsmålene mellom gruppene.

1. Befolkningen tror det går dårligere med utviklingen i verden enn det faktisk gjør. Hvilke positive og hvilke negative konsekvenser kan dette ha? Hva kan man gjøre for å få økt kunnskap i befolkningen om den positive utviklingen som skjer?
2. I videoen presenterer Hans Rosling tre etablerte misforståelser som fører til at folk ofte tar feil om global utvikling (se denne delen av videoen på nytt hvis nødvendig – totalt 95 sekunder, 5.06 til 6.55)
  - a. Verden er preget av ulikhet og er delt i to mellom rike og fattige
  - b. Det går dårligere med verden
  - c. Verdenspopulasjonen øker

Hva tenker dere om de tre misforståelsene Rosling presenterer? Kan dere komme på andre grunner til at folk ikke kjenner til den positive utviklingen i verden?

3. Hvilke positive effekter kan det ha hvis folk får mer kunnskap om globale fremskritt og positive trekk ved utviklingen i verden? Kan det være mulige negative sider, i så fall hvilke?
4. Kan det for deg personlig være nyttig å ha mer kunnskap om positive nyheter og globale fremskritt? I så fall hvorfor?

QUIZ

1. I løpet av de siste 20 årene er andelen av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom..
Nesten blitt doblet
Forblitt mer eller mindre det samme
Nesten halvert
2. Hvor mange av verdens et-tåringer har i dag blitt vaksinert mot en eller annen sykdom?
80%   50%   20%
3. Hvordan har antallet dødsfall forårsaket av naturkatastrofer endret seg siste hundre år?
Mer enn fordoblet
Forblitt omtrent det samme
Minsket til mindre enn halvparten
4. Hvor bor mesteparten av verdens befolkning?
Lavinntektsland
Mellominntektsland
Høyinntektsland
5. Over hele verden har menn som er 30 år gamle gått i gjennomsnitt 10 år på skole. Hvor mange år har kvinner i samme alder gått på skole?
9 år   6 år   3 år
6. FN forutser at innen år 2100 vil verdens befolkning ha økt med ytterligere 4 milliarder mennesker. Hva er hovedårsaken til dette?
Det kommer til å være flere barn (under 15 år)
Det kommer til å være flere voksne (alder 15-75)
Det kommer til å være flere pensjonister (75+)
7. Hvor mange jenter i lavinntektsland over hele verden blir i dag ferdige med grunnskolen?
20%   40%   60%
8. Det er 2 milliarder barn i alderen 0 til 15 år i verden i dag. Hvor mange barn kommer det, ifølge FN, til å være i år 2100?
4 milliarder
3 milliarder
2 milliarder
9. Globale klimaeksperter mener at gjennomsnittstemperaturen de neste 100 årene vil:
Bli varmere
Være stabil
Bli kaldere
10. Hvor mange mennesker i verden har tilgang til elektrisitet?
20%   50%   80%
11. Hva er forventet levealder i dag i verden som helhet?
50 år   60 år   70 år
12. Tigre, kjempepandaer og svarte neshorn ble listet som truede dyrearter i 1996. Har noen av disse artene, siden 1996, blitt mer kritisk truede?
Ingen av dem
Én av dem
To av dem

VEDLEGG 1
QUIZ

VEDLEGG 2
FASIT

OPPGAVE 2

MEDIEFREM- STILLINGER OG KILDEKRITIKK

FOR

10. trinn, VGS

UTSTYR

PC/nettbrett eller penn og papir

TID

En dobbelttime eller mer
(90-120 minutter)

LÆRINGSMÅL

- Lære om det globale sør og hvordan mediefremstillinger bidrar til vår kunnskap om andre.
- Analysere nyhetsartikler etter gitte kategorier.
- Presentere et ferdig produkt med lyd og visuell fremstilling for klassen.

RELEVANTE FAG

Norsk, samfunnsfag, samfunnskunnskap

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Norsk 10.trinn

- Informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium.
- Utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon.

Samfunnsfag 10.trinn

- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verkøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er.
- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår.

Samfunnskunnskap Vg1/Vg2

- Utforske og presentere dagsaktuelle temaer eller debatter ved å bruke samfunnsfaglege metodar, kjelder og digitale ressursar, og argumentere for sine eigne og andre sine meiningar og verdier.

1. HÆLKLASSEUNDERVISNING

- Lag en ordsky i klassen der alle elevene bidrar med 1-2 ord om hva de tenker på når de hører «utviklingsland» og «det globale sør». Ordskyene kan lages ved å bruke [MENTIMETER.COM](https://www.mentimeter.com). Dette krever at læreren registrerer seg som bruker.
- Forklar elevene hva som menes med det «globale sør». Det globale sør brukt som betegnelse på det som tidligere har blitt kalt den tredje verden eller utviklingsland. Det globale sør er ikke et definert geografisk område, men en betegnelse på land med flere fellestrekk. Dette er f.eks tidligere europeiske kolonier, unge demokratier, land med lav sosioøkonomisk utvikling ifølge FN sin Human Development Index.

Ressurser

- [STORE NORSKE LEKSIKON](#)
- [NORD/SØR INFORMASJON HOS LNU](#)

- Se [FØLGENDE INTERVJU](#) (varighet: 2 min 23 sek) med Hans Rosling. Hans Rosling snakker om medias fremstilling av det globale sør og sentrale utviklingssaker. Oppsummer gjerne filmen i fellesskap slik at alle får med seg det viktigste, siden filmen er på engelsk.
- Introduser det individuelle arbeidet (punkt 2). Gå gjennom oppgavene og forklar og diskuter med elevene begreper og formuleringer. For eksempel: hva defineres som en nyhet? Hva karakteriserer en negativ, en positiv og en nøytral nyhetssak? Hva kan være kjennetegn for mangfold i en nyhetsdekning eller nyhetsartikkel?

2. INDIVIDUELT ARBEID

- Søk opp en eller flere artikler eller annet som formidler en nyhet fra Afrika, Asia og Latin-Amerika, og som fokuserer på en eller flere av følgende temaer (her kan man fordele temaer på grupper/individer, eller velge kun enkelte temaer:
  - a. Helse
  - b. Utdanning
  - c. Teknologisk utvikling
  - d. Naturressurser
  - e. Likestilling og kjønn
- Hvilket inntrykk av det globale sør får du av de ulike artiklene?

3. GRUPPEARBEID (3-4 ELEVER)

Del elevene inn i grupper. Se på alle artiklene gruppen har samlet og forbered en presentasjon for resten av klassen. Presentasjonens format skal være en kombinasjon av visuell fremstilling som kan deles med de andre i klassen og muntlighet (lydfil, video eller live). Presentasjonen kan inneholde et utvalg av følgende elementer:

- Tabell som viser fordelingen av positive saker, nøytrale saker, negative saker.
- En oversikt over hvorvidt bildene formidler mangfold.
- Hvor mange kvinner og hvor mange menn?
- Hvor mange vestlige personer og hvor mange personer fra det globale sør?
- Hvor mange unge, eldre, middelaldrende?
- Refleksjon over hvem har skrevet artiklene, og hvor de er publisert? Finnes det et mønster?
- Refleksjon over hva som preger disse nyhetene. Er det noen likhetstrekk, eventuelle forskjeller?
- Refleksjon over hvorvidt unge og deres situasjon er representert.
- Refleksjon over eventuelle problematiske aspekter ved fremstillingene.

4. GRUPPENE PRESENTERER FOR HEL KLASSE.

Tilpasses ut fra hvilken presentasjonsform gruppene velger i foregående oppgave.

5. HELKLASSEDISKUSJON

- Sammenlign gruppenes funn fra presentasjonene i pkt.4. Hva er likt, og hva er ulikt?
- Hvordan bidrar dagens nyhetsbilde til vår forståelse av global utvikling?
- Hvordan kan vi som informasjonsmottakere være kildekritiske til det vi leser?
- Hvordan kan vi som enkeltmennesker og samfunn sørge for å få nyansert og god informasjon?

OPPGAVE 3

KONSTRUKTIV JOURNALISTIKK OG NYHETSVEGRING

FOR

10. trinn, VGS

UTSTYR

PC/nettbrett

TID

1-2 timer (60- 90 minutter)

LÆRINGSMÅL

- Reflektere over egne nyhetsvaner og nyhetsvegring
- Lære om konstruktiv journalistikk og gjenkjenne trekk ved konstruktiv journalistikk

RELEVANTE FAG

Norsk, samfunnsfag, medier og kommunikasjon, mediasamfunnet

KOMPETANSEMÅL

Norsk 10.trinn

- Gjøre rede for og reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i sakprosaetekster.

Norsk 3VGS

- Analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem.

Samfunnsfag 10.trinn

- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår.

MEDIER OG KOMMUNIKASJON

- Reflekter over hvordan individet og samfunnet påvirkes av kommunikasjon gjennom ulike medier.

MEDIESAMFUNNET (1-3)

- Drøfte grunnleggende problemstillinger knyttet til demokrati og ytringsfrihet og representasjon i mediene (1).
- Gjøre rede for teorier om mediebruk og mediepåvirkning, og drøfte hvordan medier påvirker individ og samfunn (2).
- Drøfte mediepåvirkning og medienes makt, og diskutere hvordan medier kan skape, forsterke eller svekke informasjonskløfter, digitale skiller og mediemangfold (3).

1. HÆLKLASSEUNDERVISNING: NYHETSVANER OG NYHETSVEGRING

1. **THE DIGITAL NEWS REPORT** er en årlig forskningspublikasjon fra Institute for the Study of Journalism ved Oxford University. Det utgis også årlig en norsk versjon av rapporten. Følgende spørsmål og statistikk er hentet fra **BRUKSMØNSTRE FOR DIGITALE NYHETER – REUTERS INSTITUTE DIGITAL NEWS REPORT, NORGE 2017.**

Gjennomfør en kort spørreundersøkelse i klassen. Spørreundersøkelsen kan lages ved å bruke **MENTIMETER.COM**. (Dette krever at læreren registrerer seg som bruker). Legg inn følgende to spørsmål og svaralternativer:

1. Unngår du aktivt nyheter?

Ofte
Noen ganger
En gang iblant
Aldri
Vet ikke

2. Hvilke av følgende, om noen, er grunner til at du aktivt prøver å unngå nyheter?

De kan ha en negativ effekt på humøret mitt
Sterke bilder går innpå meg
De forstyrrer min evne til å konsentrere meg om viktigere ting
De tar opp for mye av tiden min
De fører til krangler jeg heller ville unngå
Jeg kan ikke stole på at nyhetene er sanne
Annet
Vet ikke

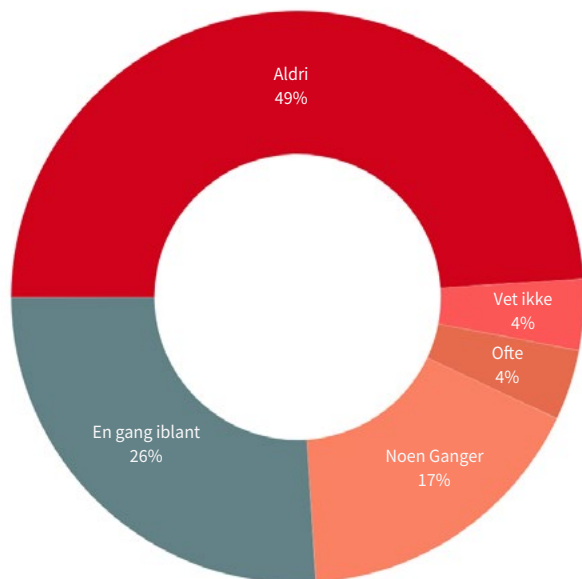
2. Presenter resultatene fra den norske rapporten (se figur 1 og 2 på neste side) og sammenlign med resultatene fra klassen.
- Diskuter deretter følgende enten i grupper eller i plenum:
- Hva tenker dere om klassens resultater sammenlignet med den øvrige befolkningen?
- Kjenner dere på noen andre grunner som gjør at man unngår nyheter?

Hva kan være negative konsekvenser ved å unngå å lese nyheter?

- Kan mediene og journalister gjøre noe for at færre unngår å lese nyheter?
- Tilpasning kan gjøres ved å velge ut spørsmålene som man finner mest relevante eller dele spørsmålene mellom gruppene.

FIGUR 1

FIGUR 2

GRUNNER TIL Å UNNGÅ NYHETER

De kan ha en negativ effekt på humøret mitt

Sterke bilder går innpå meg

De forstyrrer min evne til å konsentrere meg om viktigere ting

De tar opp for mye av tiden min

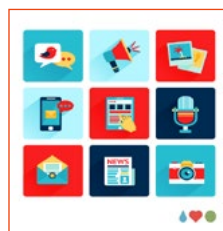
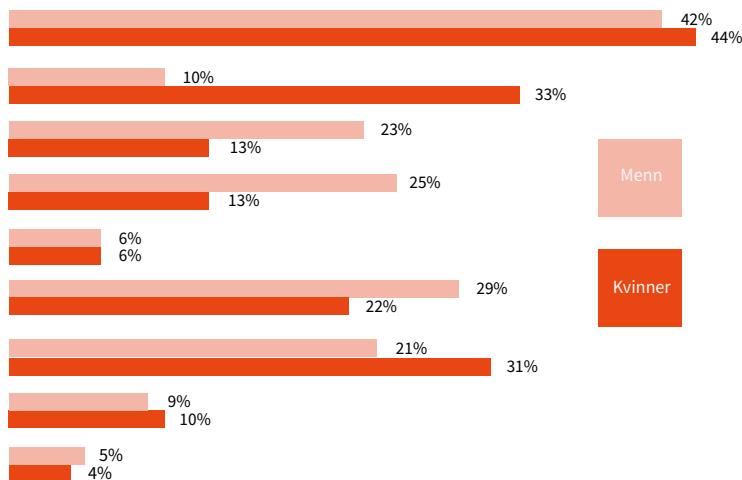
De fører til krangler jeg heller ville unngå

Jeg kan ikke stole på at nyhetene er sanne

Jeg føler ikke at jeg kan gjøre noe med det

Annet

Vet ikke

BRUKSMØNSTRER FOR DIGITALE NYHETER
- REUTERS INSTITUTE DIGITAL NEWS
REPORT, NORGE 2017

2. HØLKLASSEUNDERVISNING: KONSTRUKTIV JOURNALISTIKK

Forklar elevene hva som menes med «konstruktiv journalistikk» og vis følgende VIDEO (varighet: 03.30)

Konstruktiv journalistikk blir oppfatta som ein metode, som eit nyheitskriterium og som ei tilnærming til journalistikk. Konstruktiv journalistikk skal påverka samfunnet på ein positiv måte ved å gi eit meir balansert bilde av verda, nansere nyheitsformidlinga og bidra til løysningar.

Konstruktiv journalistikk skal ikkje erstatta, men supplera tradisjonell journalistikk. Viktige kjerneelementer er å ha eit framtidfokus og ei meir aktiv journalistrolle – det er ein ambisjon å fornya journalistikken si rolle i samfunnet.

Vigdis Holmaas, Konstruktiv journalistikk (2019), s.27

Flere ressurser

- CONSTRUCTIVE INSTITUTE
- «KONSTRUKTIV JOURNALISTIKK: Å SE VERDEN MED BEGGE ØYNE» av Ida Løvdahl Alvesen, publisert i Aftenposten Innsikt mars 2020

Konstruktiv Journalistikk

ER	ER IKKE
Kritisk, objektiv og balansert	Ukritisk eller naiv
Tar opp viktige samfunnsproblem, ikke trivielle saker	Promoterer ikke en spesiell agenda som blander journalistikk og politikk
Upartisk	Promoterer ikke helter, styresmakter eller samfunnsorganisasjoner
Rolig i tonen, og lite skandaleorientert	Er ikke aktivisme
Bygger bruere, polariserer ikke	Skjuler ikke kritiske synspunkt
Ser framover og er fremtidsorientert	Er ikke trivielle nyheter eller gladsaker
Nyansert, og setter saker i en sammenheng	Gir ikke en falsk balanse
Faktabasert	Tar opp diskusjonen om løsninger, men uten å fremme en løsning framfor en annen
Fasiliteter en velinformert debatt om løsninger på godt dokumenterte problemer	Forenkler ikke komplekse problem, eller løsninger på komplekse problem

3. GRUPPEARBEID (3-4 ELEVER)

1. Søk opp en eller flere nyheter som tar i bruk konstruktiv journalistikk. Nyheten kan være formidlet i en artikkel, video eller podcast. Se innholdskomponenter over for kjennetrekke ved konstruktiv journalistikk (også inkludert i elevoppgaven).
2. Argumenter for hvordan artikkelen kan sies å være et eksempel på konstruktiv journalistikk.
3. Presenter nyhetssaken og argumentasjonen for resten klassen.

	Breaking	Undersøkende	Konstruktiv
Tid	Nå	I går	I morgen
Mål	Hurtig	Plasserer ansvar og skyld	Inspirasjon
Spørsmål	Hva? Hvem?	Hvem? Hvorfor	Hva nå? Hvordan?
Stil	Dramatisk	Kritisk	Nysgjerrig og åpen
Rolle	Politi	Dommer	Fasilitator
Fokus	Drama Konflikt	Skurker Offer	Løsninger Beste praksis

Kilde: Constructive Institute, 2019

For å tilpasse oppgaven til ulike elevgrupper og ulikt nivå så kan du som lærer gjøre følgende:

- Gi tips til følgende mediekkanaler som tar i bruk konstruktiv journalistikk:
  - a. The Guardian – The Upside
  - b. The Huffington Post – What's Working
  - c. BBC - People Fixing The World (podcast)
  - d. Positive News
  - e. Verdens Beste Nyheter

OPPGAVE 4

ANALYSE OG PRODUKSJON AV SAMMENSATT TEKST

HVEM

10. trinn, VGS

UTSTYR

PC eller iPad, tilgang til dagens nyheter på nett og til Verdens Beste Nyheter (nett eller papir), alternativt skrivesaker og papir

TID

Minimum 3-4 timer
gjernede dobbeltimer (eks. 2x90 min)

LÆRINGSMÅL

Lære om globale relasjoner og makt.
Lære om og produsere nyheter.

RELEVANTE FAG

Norsk, samfunnsfag, kunst og håndverk

Opgaven dekker i stor grad det tverrfaglige temaet «Bærekraftig utvikling» i overordna del av læreplanen. Spesielt retter den seg mot problemstillinger knyttet til miljø og klima, fattigdom og fordeling av ressurser, konflikter, helse og likestilling.

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Norsk 10. trinn

- Utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon.
- Uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter.
- Lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer.

Samfunnsfag 10. trinn

- Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngir standpunkta sine.
- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i egne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er.
- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår.

Kunst og håndverk 10. trinn

- Reflektere kritisk over visuelle virkemidler og eksperimentere med ulike visuelle uttrykk i en skapende prosess.

1. Les en eller flere artikler fra Verdens Beste Nyheter (NETTAVIS eller DIGITAL PAPIRAVIS fra 2019) og analyser innholdet - innholdskomponenter er inkludert i elevoppgaven.

- a. Hvordan skiller artiklene seg ut fra nyheter du vanligvis leser?
- b. Hva kan være poenget med å trekke frem slike typer nyheter?
- c. Kan du finne et fellestrekk ved de ulike overskriftene og underoverskriftene?
- d. Der artikkelen har bilde, hvordan relaterer bilde til teksten? Er det et spesielt budskap i teksten som blir fremhevet gjennom bildebruken?
- e. Hvordan er de ulike verdensdelene representert i artiklene?
- f. Hvordan er fordelingene mellom menn og kvinner i sakene?

2. Sammenlign med dagens nyhetsbilde – hva er ulikt og hva er likt?

Denne oppgaven åpner for nivåtilpasning avhengig av hvilke nyhetskilder elevene oppfordres til å sammenligne med.

Alternativer er:

- Norske riksaviser som VG, Aftenposten og Dagbladet
- Lokalaviser
- Internasjonale aviser som **BBC**, **THE GUARDIAN**, **AL JAZEERA** etc.

3. Lag din egen nyhetssak etter kriterielisten

Denne oppgaven vil kreve ulike tilpasninger basert på hvordan elevene er vant til å jobbe, hvilke digitale verktøy de har tilgang til og hvor mye de har jobbet med multimodale tekster tidligere.

Kriterieliste:

- Overskrift, underoverskrifter.
- Innledning, hoveddel og avslutning.
- Et fremhevet illustrerende sitat eller utdrag fra teksten.
- Byline (navn på skribent).
- Bilde som du har lov til å bruke og bildetekst.
- Du skal kunne forklare muntlig hvorfor du har valgt å utforme saken som du har gjort og hvordan den bidrar inn i nyhetsbildet. (Om det er en god nyhet, en nyhet som kun fremhever kvinner, nyhet som bryter med stereotype forestillinger etc.).

For å tilpasse oppgaven til ulike elevgrupper og ulikt nivå så kan du som lærer gjøre følgende:

- Inkludere video. Video vil passe godt der elevene har mulighet til å legge til intervju eller film fra en aktivitet som er sentral i saken.
- Inkludere lydfil. Lyd vil passe godt dersom elevene jobber på iPad der den ferdige nyhetssaken kan tillegges lyd på en enkel måte. Da kan lydfilen inkludere
  - a. Elevene leser inn den ferdige nyhetssaken slik at den blir tilgjengelig for de som ikke ønsker å lese den.
  - b. Elevene lager flere ulike lydfiler som forklarer flere sentrale tema eller begrep i teksten – en lydfil for hvert tema eller begrep.
  - c. Elevene lager en lydfil med ekstra informasjon om saken for spesielt interesserte.
- Velge ut enkelte av kriteriene fra listen over.

4. Del din nyhetssak med klassen digitalt eller ved å henge opp i klasserommet. Dette kan gjøres på ulike måter. Alternativer er:

- a. Muntlig presentasjon av fysisk nyhetssak som er hengt opp på vegg, da kan elevene også si noe om prosessen. Her kan klassen deles i to. Den ene gruppen henger opp sine nyhetssaker og står ved siden av dem og presenterer, mens den andre gruppen går rundt i klasserommet og lærer og ser hva de andre har produsert. Etterpå bytter gruppene. På denne måten kan man trene på muntlige ferdigheter og argumentasjon.
- b. Digital eller fysisk klasseavis/skoleavis. Denne kan deles på egnede plattformer avhengig av hva klassen har tilgang til.

OPPGAVE 5

BÆREKRAFTIG UTVIKLING OG HANDLEKRAFT

HVEM

10. trinn, VGS

UTSTYR

Prosjektor for helklassefremvisning, saks, plass til å legge bilder utover. Kan nytte kun vanlig PC/nettbrett dersom oppgaven gjennomføres i heldigital undervisning.

TID

En dobbeltime (120 min) eller mer.

LÆRINGSMÅL

- Lære om bærekraftig utvikling, historisk kontekst og ulike perspektiver på utvikling.
- Samarbeide og reflektere.

RELEVANTE FAG

Samfunnsfag, historie, samfunnskunnskap.

Opgaven dekker i stor grad det tverrfaglige temaet «Bærekraftig utvikling» i overordna del av læreplanen. Temaet dekker problemstillinger knyttet til miljø og klima, fattigdom og fordeling av ressurser, konflikter, helse, likestilling, demografi og utdanning. Ved å velge bort bilder knyttet til enkelte temaer, kan oppgaven avgrenses.

RELEVANTE KOMPETANSEMÅL

Samfunnsfag 10. trinn

- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikter og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane.
- Beskrive ulike dimensjonar ved bærekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir bærekraftige samfunn.
- Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk.

Historie Vg1/Vg2

- Reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker – Vg2
- Reflektere over hvordan fortolkninger av fortiden er preget av nåtidsforståelse og forventninger til framtiden – Vg3

Samfunnskunnskap Vg1/Vg2

- Utforske korleis interesser og ideologisk ståstad påverkar våre argument og val av kjelder, og reflektere over korleis det gir seg utslag i forskjellige meningar.
- Reflektere over kva det inneber å vere medborgar, og samanlikne korleis politiske system er organiserte i forskjellige land og område.
- Drøfte samanhengen mellom økonomisk vekst, levestandard og livskvalitet i eit globalt og bærekraftig perspektiv.

1. HELKLASSE- UNDERVISNING

- Vis filmen «HVA ER BÆREKRAFTIG UTVIKLING» fra FN-sambandet.
- Presenter og diskuter de tre dimensjonene ved bærekraftig utvikling:

Klima og miljø (Ta vare på planeten, økosystemene, klimasystemet som et av økosystemene – Co2 – hvordan vi lager og bruker energi, fornybar energi/varige energikilder)

Økonomi (Alt vi utvikler, kjøper og bytter stammer fra naturen, smartere utnyttelse, rettferdig fordeling, jevnere, tenk over hva vi kjøper og hvor det er laget – fotballen fra filmen som eksempel)

Sosiale forhold (Like muligheter – rettferdighet, menneskerettigheter og makt). Denne siste dimensjonen «sosiale forhold» er naturlig å knytte opp til utdanning på ulike nivå og til måten nyheter blir presentert.

- Vis filmen «OPPDRAK BÆREKRAFT – EN FILM OM VERDENS VIKTIGSTE KUNDE» fra FN-sambandet.

Diskuter i klassen (grupper eller hel klasse) hvordan vårt forbruk og vi som enkeltmennesker og samfunn kan leve mer bærekraftig enn vi gjør i dag. Forsøk å gjøre dette på en måte som ikke påføre enkeltelever dårlig samvittighet, men skaper engasjement, pågangsmot og fremtidstro.

For å tilpasse oppgaven til ulike elevgrupper og ulikt nivå så kan du som lærer gjøre følgende:

- Be elevene søke på internett og finne ut mer om de tre dimensjonene :
a) klima og miljø b) økonomi c) sosiale forhold
- Elevene kan lage en skisse til en informasjonskampanje (plakat eller film) som har som mål å bidra til et mer bærekraftig samfunn.
- Be elevene individuelt å søke opp begrepene: økonomisk vekst, levestandard, livskvalitet og bærekraftig utvikling og skrive en kort definisjon for hver av begrepene. Deretter jobber de i par og sammenligner og diskuterer definisjoner. Et mål her vil være å illustrere at det finnes ulike definisjoner for begrepene og ofte henger definisjonene sammen med hvem/hva som er kilden.

2. I GRUPPER

Print ut og klipp opp bildesamlingen (Vedlegg 3). I digital versjon kan dette for eksempel gjøres i form av en PowerPoint eller lignende.

Dette kan elevene gjøre selv. Dersom oppgaven skal gjennomføres flere ganger kan bildene gjerne lamineres. Bildene åpner opp for refleksjoner og det er ønskelig at hvert bilde skaper ulike perspektiver fra et mangfold av elever. Det vil gi ulikt læringsutbytte for oppgaven hvorvidt læreren går gjennom bildene på forhånd eller lar elevene gå i gang med en gang. Vi har valgt å skisseres noen sentrale tema i tilknytning til bærekraft for de ulike bildene.

Bilde 1: Utdanning

- Utdanning som sentralt «verktøy» for å nå bærekraftsmålene og skape større likhet i lokalsamfunn, nasjonalt og globalt.
- Retten til utdanning, Kjønn og utdanning
- Rollen til utdanning i krisetider
- Kunnskapsproduksjon og hvordan verdien til ulike type kunnskapsformer vurderes ulikt (for eksempel tradisjonell kunnskap og kunnskap fra vestlige akademier)

Bilde 2: Biff

- Kjøttproduksjon og utnyttelse av naturressurser.

Bilde 3: Fly

- Forurensning som følge av flytrafikk.
- Globale handelsmønstre.
- Politisk, økonomisk og sosial globalisering.

Bilde 4: Nyfødt barn

- Ressurser som kreves for et menneske skal vokse opp.
- Nye metoder for å få barn og etiske avveininger.
- Bioteknologi og etikk.

Bilde 5: Mobiltelefon

- Lave produksjonskostnader og lav lønn til de som er først i næringskjeden og større profitt til de som er senere i næringskjeden opprettholder økonomisk og politisk ulikhet – relatert til film i oppgave c i helklasseundervisningen.

- Krever mineraler (som coltan) som kommer fra gruver i land som eksempelvis Kongo. Disse mineralene er også kalt konfliktmineraler fordi produksjonen og systemet rundt denne finansierer krig – se eksempelvis filmen «[BLOOD IN THE MOBILE](#)».

Bilde 6: Likestilling mellom kjønn

- Like muligheter vil føre til mer utvikling og mindre konflikt.
- Store ressurser i verden er utnyttet i arbeidsmarkedet fordi kvinner ikke slipper til.
- Jenter blir nedprioritert innen utdanning i mange land fordi de ikke skal ut i arbeidslivet og fordi de ikke skal bli familieforsørgere – skaper avhengighet og marginaliserer.
- Bærekraftsmål 5 (SDG5) som gjelder hele verden.

Bilde 7: Regnskogen

- Avskoging av regnskogen.
- Regnskogen består av et mangfold av dyre- og plantearter som er truet.
- Urfolk som skaffer seg mye av det de trenger fra skogen, jorda og vannet der de lever står i fare for å miste tilgang til disse ressursene og dermed sitt livsgrunnlag.
- Lær mer om dette ved å lese på [REGNSKOGSFONDETS HJEMMESIDE](#)

Bilde 8: «Vår» koloniale fortid og nåtid

- Konflikter og stereotyper i dag er preget av kolonitiden.
- Vårt bilde av «de andre» reproducerer stereotyper fra fortiden og skjeve maktforhold som ikke er bærekraftig fordi det marginaliserer og hindrer utnyttelsen av ressurser.
- Hvordan kan vi og bør vi endre fremstillinger av skjevfordeling av makt og ressurser?
- Hvordan kan stereotyper være til hinder for bærekraftig utvikling?
- Se film [HER](#) fra SAIH om hvordan sosiale medier er med å opprettholde stereotyper og skjeve maktforhold

Bilde 9: Produksjon av klær i det globale sør

- Tekstilarbeidere i Bangladesh.
- Masseproduksjon av varer produsert av lavtlønnede arbeidere i det globale sør for markedet i det globale nord, ofte til en rimelig pris også for forbrukeren.
- Billige klær kan føre til at vi kjøper nytt og ikke fikser dersom klær og andre varer går i stykker.
- Opprettholder skjeve maktstrukturer, hierarkier og posisjon i verdensøkonomien.

Bilde 10: Elektrisk bil

- Omlegging fra fossilbiler til elektriske biler.
- Mindre bilkjøring i byene.

3. I GRUPPER PÅ 3-4

Plasser bildene ut ifra relevans for bærekraftig utvikling

- Nå skal elevene bruke bildene og reflektere sammen. Her kan man gjerne oppfordre til å trene på argumentasjon. Elevene skal plassere bildene på en linje der det ene ytterpunktet er lite relevant mens det andre ytterpunktet er svært relevant. Elevene må i denne prosessen også trene på å argumentere for sitt synspunkt, noe som igjen er trening på muntlige ferdigheter som argumentasjon. Eksempelvis kan læreren tegne opp følgende illustrerende linje på tavla:

Lite relevant

Svært relevant

For å tilpasse oppgaven til ulike elevgrupper og ulikt nivå, kan du som lærer gjøre følgende:

- Gå gjennom alle bildene i en felles klassediskusjon først – klargjøre hva det er bilde av, kanskje invitere enkeltelever til å dele sin kunnskap om temaet.
- Ta bort enkelte bilder og fokuser på utvalgte tema.
- Bytt ut linjen med et venn-diagram med tre sirkler som er hver sin dimensjon av bærekraftig utvikling 1.) klima og miljø, 2.) økonomi, 3.) sosiale forhold. Elevene kan selv tegne venn-diagrammet og plassere bildene der de tenker de hører best hjemme. Dette kan gjøres med kritt ute i skolegården, med kritt på gulvet i klasserommet, eller med rokeringer i gymsalen.

4. HELKLASSEGJENNOMGANG

Gruppene presenterer sin linje for de andre i klassen. Alle i gruppen skal kommentere minst ett bilde hver. Presentasjonen skal inneholde:

- Visuell fremvisning av rekken med bilder og deres plassering.
- Gode argument for hvorfor hvert bilde har fått sin plass i rekken.

For å tilpasse oppgaven til ulike elevgrupper og ulikt nivå så kan du som lærer gjøre følgende:

- Legge til en eller flere faktaopplysninger til hvert bilde i presentasjonen.
- Lage en presentasjonsfilm og på den måten legge ekstra vekt på muntlige ferdigheter og det å kommunisere, argumentere og formidle noe til andre med lyd og bilde.

5. HELKLASSE/GRUPPER ELLER BEGGE DELER

Diskuter hvordan du som enkeltmenneske og dere som fellesskap kan bidra til mer bærekraftig utvikling lokalt, nasjonalt og globalt.

QUIZ

1. I løpet av de siste 20 årene er andelen av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom.

- Nesten blitt doblet
- Forblitt mer eller mindre det samme
- Nesten halvert

2. Hvor mange av verdens ettåringer har i dag blitt vaksinert mot en eller annen sykdom?

- 80%
- 50%
- 20%

3. Hvordan har antallet dødsfall forårsaket av naturkatastrofer endret seg siste hundre år?

- Mer enn fordoblet
- Forblitt omtrent det samme
- Minsket til mindre enn halvparten

4. Hvor bor mesteparten av verdens befolkning?

- Lavinntektsland
- Mellominntektsland
- Høyinntektsland

5. Over hele verden har menn som er 30 år gamle gått i gjennomsnitt 10 år på skole. Hvor mange år har kvinner i samme alder gått på skole?

- 9 år
- 6 år
- 3 år

6. FN forutser at innen år 2100 vil verdens befolkning ha økt med ytterligere 4 milliarder mennesker. Hva er hovedårsaken til dette?

- Det kommer til å være flere barn (under 15 år)
- Det kommer til å være flere voksne (alder 15-75)
- Det kommer til å være flere pensjonister (over 75 år)

7. Hvor mange jenter i lavinntektsland over hele verden blir i dag ferdige med grunnskolen?

- 20%
- 40%
- 60%

8. Det er 2 milliarder barn i alderen 0 til 15 år i verden i dag. Hvor mange barn kommer det, ifølge FN, til å være i år 2100?

- 4 milliarder
- 3 milliarder
- 2 milliarder

9. Globale klimaeksperter mener at gjennomsnittstemperaturen de neste 100 årene vil:

- Bli varmere
- Være stabil
- Bli kaldere

10. Hvor mange mennesker i verden har tilgang til elektrisitet?

- 20%
- 50%
- 80%

11. Hva er forventet levealder i dag i verden som helhet?

- 50 år
- 60 år
- 70 år

12. Tigre, kjempepandaer og svarte neshorn ble listet som truede dyrearter i 1996. Har noen av disse artene, siden 1996, blitt mer kritisk truede?

- Ingen av dem
- Én av dem
- To av dem

FASIT TIL QUIZ

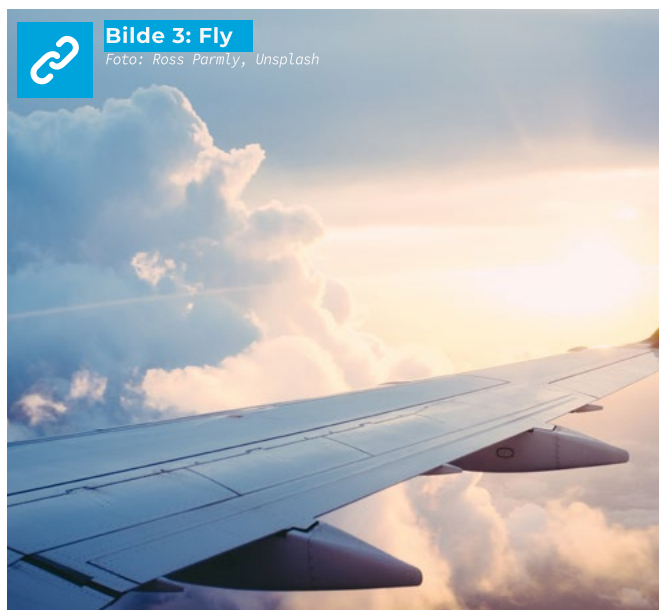
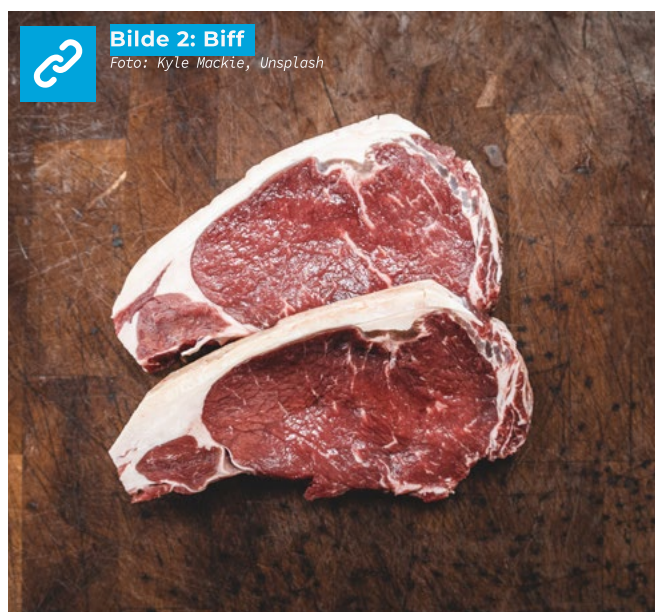
Prosent som svarte riktig blant den norske befolkningen.

- 1.** I løpet av de siste 20 årene er andelen av verdens befolkning som lever i ekstrem fattigdom.. **25%**
- Nesten blitt doblet
 Forblitt mer eller mindre det samme
 Nesten halvert
- 2.** Hvor mange av verdens ettåringer har i dag blitt vaksinert mot en eller annen sykdom? **14%**
- 80% 50% 20%
- 3.** Hvordan har antallet dødsfall forårsaket av naturkatastrofer endret seg siste hundre år? **16%**
- Mer enn fordoblet
 Forblitt omtrent det samme
 Minsket til mindre enn halvparten
- 4.** Hvor bor mesteparten av verdens befolkning? **24%**
- Lavinntektsland
 Mellominntektsland
 Høyinntektsland
- 5.** Over hele verden har menn som er 30 år gamle gått i gjennomsnitt 10 år på skole. Hvor mange år har kvinner i samme alder gått på skole? **12%**
- 9 år 6 år 3 år
- 6.** FN forutser at innen år 2100 vil verdens befolkning ha økt med ytterligere 4 milliarder mennesker. Hva er hovedårsaken til dette? **30%**
- Det kommer til å være flere barn (under 15 år)
 Det kommer til å være flere voksne (alder 15-75)
 Det kommer til å være flere pensjonister (over 75 år)
- 7.** Hvor mange jenter i lavinntektsland over hele verden blir i dag ferdige med grunnskolen? **6%**
- 20% 40% 60%
- 8.** Det er 2 milliarder barn i alderen 0 til 15 år i verden i dag. Hvor mange barn kommer det, ifølge FN, til å være i år 2100? **11%**
- 4 milliarder
 3 milliarder
 2 milliarder
- 9.** Globale klimaekspertene mener at gjennomsnittstemperaturen de neste 100 årene vil: **89%**
- Bli varmere
 Være stabil
 Bli kaldere
- 10.** Hvor mange mennesker i verden har tilgang til elektrisitet? **30%**
- 20% 50% 80%
- 11.** Hva er forventet levealder i dag i verden som helhet? **27%**
- 50 år 60 år 70 år
- 12.** Tigre, kjempepandaer og svarte neshorn ble listet som truede dyrearter i 1996. Har noen av disse artene, siden 1996, blitt mer kritisk truede? **5%**
- Ingen av dem
 Én av dem
 To av dem

OPPGAVE 5

BILDER

Følger du lenketegnet på bilde får du mulighet til å laste ned bilde på nettsiden Unsplash.

Følg oss!

@VBNyheter

@verdensbestenyheter

Verdens Beste Nyheter

#verdensbestenyheter
SPRE BUDSKAPET!